

A FEHÉR-HEGYEK MATUZSÁLEMEI

A világ legöregebb fái a kaliforniai Fehér-hegyekben élnek. Szoborszerű formáik már évezredek óta dacolnak az idők viharaival. Az egyik példány idén töltötte be 5064. életévét...

FOTÓ: ANDREW SLOUGH

KALIFORNIA KELETI RÉSZÉN, A NEVADAI HATÁR közelében rójuk a serpentineket. A keskeny aszfaltcsíkot mindkét oldalról szórtan álló cserjékkel, kiszáradt fűvel borított félsivatagi táj kíséri, miközben egyre magasabbra emelkedünk a hegy oldalán. Alattunk nyugatra a széles Owen-völgy húzódik, benne egy észak–déli-irányú, apró városkákat összekötő főúttal. Túl a völgyön pedig roppant kulisszaként emelkednek a Sierra Nevada hófödte hegycsúcsai, amelyek elválasztják tőlünk Kalifornia gazdag part menti tájait. A Fehér-hegység szintén négyezres csúcsokkal büszkélkedik, ám szomszédja esőárnyékában jóval barátságosabb táj. A kevés csapadék télen, hó formájában hullik, így a növények számára alig hasznosul, nyári napokon pedig minimális a légnedvesség. A csenevész növényzetben az ürömfélék sűrű színe dominál, amelyet a borókák és más nyitvatermők zöldje élénkít helyenként. 2000 méteres magasságban úgy tűnik, hogy a fahatár fölé érteztünk – magashegyi félsivatag fölött süvít a szél. A hegység történelmileg a pajút indiánok földje, leszármazottaik ma is a környéken élnek. Bár a vidék földművelésre vagy állattenyésztésre nem igazán alkalmas, a vadászó-gyűjtögető életmódnak mindig is lehetőséget biztosított. Május 1-én írunk, ám a hó még nem olvadt el teljesen, ezért az út felső részét sorompó zárja le. A ritka, tiszta levegőben, erős napsütésben gyalog folytatjuk az utat néhány órán át, míg nem megpillanthatjuk a fenyők első ligeteit.

Múmiák között

A Fehér-hegyek mostoha klímája főként a hideg és a szárazság együttes jelenlétéből adódik. Az itt élő fenyőfákat valósággal tartósítják e szélsőséges körülmények. Növekedésük igen lassú. Első ránézésre olyanok, mintha valami mesekönyv lapjairól léptek volna elő. A robusztus, közepes termetű fák egymástól viszonylag távol állnak – inkább parkot idéz az együttesük, semmint erdőt. Küllemük egyedi, mintha valamennyien markáns személyiségek lennének. Gyökereik a sziklákba kapaszkodnak, törzsük vöröses-szürkés, csavarodott formákat mutat. Az élő fák koronája is részben elhalt, a szelektől, hófúvásoktól simára mart ágakból áll. Néha

ÖREG SZÁLKÁSFENYŐK A TAVASZI NAPSÜTÉSBE

A Fehér-hegyek hideg, száraz és szeles időjárásával kevés fafaj képes dacolni, ám a szálkásfenyő akár több ezer évig is

FOTÓ: NICK TURLAND

KISZÁRADT SZÁLKÁSFENYŐ

A végleg elhalt törzsek akár 7000(!) évesek is lehetnek. Ilyen körülmények között a korhadás is igen lassú folyamat. A növény – elhalása után – még rendkívül sokáig állva maradhat, meghatározva a tájképet (balra)

egy-két ág végén zöldellnek csak tűlevelek, amelyek a kéreg utolsó maradványain keresztül tartják kapcsolatukat a gyökérzettel. Lassú életfolyamataikról sokat elárul, hogy a tűlevelek akár harminc éven át is működhetnek, mielőtt lehullnának. A sziklás aljazaton a már kidőlt aggastyánok darabjai hevernek. Faanyaguk ezen a klímán nem korhad el, hanem a kőhöz hasonlóan elmállik, felaprózódik az évezredek során.

A szálkásfenyők (*Pinus longaeva*) birodalmában járunk. Bár a holdbéli tájon tündöklő fák idegen-szerű érzést keltenek, valójában egy jól ismert fenyőnemzetség tagjai. Magyarországon ide tartozik az Őrségben honos, máshol ültetvényként termesztett erdeifenyő, de közeli rokon a Mediterráneumból ismert mandulafenyő (*pinia*) vagy a Kárpátokban a fahatáron tenyésző törpefenyő is. Kalifornia a fenyők e rokonságának valóságos központja, ahol több mint tucatnyi fajuk él, a hatalmas tobozairól ismert, 80 m magasra is megnövő cukorfenyőtől a gyakran törpe termetű amerikai cirbolyáig. A szálkásfenyő szigetszerűen fordul elő a Nagy-medence peremének hegyeiben.

Évgyűrűk ezrei

Edmund P. Schulman, az eredetileg csillagász-végzettségű amerikai kutató volt az első, aki megvizsgálta a Fehér-hegység fenyőit, amelyek lehetséges koráról számos legenda keringett. Mire 1953-ban eljutott a Fehér-hegységbe, már jártas volt az évgyűrűk vizsgálatának tudományában, a dendrokronológiában, amelyet már akkor is részben a letűnt korok éghajlati változásainak elemzésére használtak. Az évgyűrűk számolásához persze nem kell feltétlenül kivágni a fákat, elég mintát venni egy speciális fúróberendezéssel. Schulman rögtön sejtette, hogy rendkívüli lehetőség előtt áll. 1957-ben talált rá arra a fára, amelynek évgyűrűi elsőként mutattak 4000 évnél magasabb kort. Tizenhét további egyed is talált, melyek szintén matuzsálemi kort értek meg. Hihetetlen felfedezés volt ez, annál is inkább, mert Amerikában sokáig tartotta magát az elgondolás, hogy Krisztus születése előttről származó, ma is élő fa nem létezik a Földön.

FOTÓ: NICK TURLAND

EDMUND P. SCHULMAN (1908–1958)
Az évgyűrűk vizsgálatának szakértője megdöbbentő adatokat tárt a világ elé a fák koráról

Későbbi vizsgálatai során a kutató egy 4845 éves szálkásfenyőt is azonosított, amelyet Matuzsálemnek nevezett el. Tragikus fordulat a történetben, hogy a National Geographic 1958-as cikkének megjelenését – amely összefoglalást adott munkásságáról – már nem érte meg. Két hónappal korábban, 49 évesen elhunyt.

A fák vizsgálata nagyban hozzájárult ahhoz, hogy állományait korán védetté nyilvánították, és ma már mindenki értéként tekint rájuk. Ám a nagy érdeklődés veszélyt is jelenthet. 1964-ben történt, hogy egy egyetemi hallgató klimatológiai vizsgálataihoz kivágatta az akkor már Prométheusz névre elkeresztelt, Nevadában élő szálkásfenyőt. Utóbb kiderült, hogy valószínűleg idősebb lehetett, mint a híres Matuzsálem. Az esemény híre nagy felháborodást keltett, és igen erősen megszigorították a szálkásfenyők vizsgálatának lehetőségeit.

FOTO: GÁLHIDY LÁSZLÓ

Séta a ligetben

3000 méteres tengerszint feletti magasságban, Schulman kutatásainak helyszínén egy róla elnevezett, egyszerű látogatóközpontot alapítottak, ám néhány éve egy gyújtogató a földdel tette egyenlővé az épületeket, s az újjáépítés még nem ért véget. A lezárt utak miatt azonban senkivel sem találkozunk, ami fokozza az elhagyatottság, időnkívüliség érzetét. A sötétkék ég alatt csöndben álldogálnak a vöröses-szürkés törzsű, mokány fák, amelyek történetében e kisebb epizódok aligha számítanak. Szél, hó, tűz – e három pusztító erő jut nekik, évezredek át. Átlagos koruk a hegynek ezen a részén eléri a 2000 évet. A Matuzsálem sétányának elnevezett ösvényen elindulva a bizarr, alpesi-sivatagi tájon nem jutunk messzire: a hótakaró többméteres torlaszokat formál. Hiába próbálnánk megközelíteni a legidősebb példányokat, a lejtőkön húzó hópászták miatt órákba telne. Talán nem is baj, hogy egy idő után visszafordulunk – legalább lesz miért egyszer visszatérni

ÚTON A SZÁLKÁSFENYŐK LIGETE FELÉ
3000 m magasan a hó még május végén sem olvadt el teljesen.
Az utak lezárva, így marad a frissítő gyaloglás

ide. Nem beszélve arról, hogy hiába keresnénk a legidősebb fát – azonosságát titokban tartják, nehogy úgy járjanak, mint Prométheusz, vagy a látogatóközpont. Ilyen jótékony inkognitó illeti azt az egyed is, amelyre 2012-ben bukkantak, és korát 5062 évben határozták meg, Matuzsálem előtt 200 évvel csírázhatott ki e mostohának látszó, mégis különleges életformának otthont adó tájban.

SZÖVEG: GÁLHIDY LÁSZLÓ

Gazdasági rádió **FM 105.9**
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
 A rádióban vendégünk a témáról:
GÁLHIDY LÁSZLÓ
 Korábbi műsoraink meghallgathatók:
www.afoldgomb.hu/radio

VISSZA A JÖVŐBE!

1960-as években forradalmasítottuk a túrahátizsákokat is, a fából készült kereteket könnyű és erős alumínium keretek váltották fel. Most visszatérünk az eredetihez!

1. Sokoldalú felsőrész, amely eltávolítható és övtáskaként is hordható.
2. Mindkét oldalon kompressziós pántok, amelyek kis rudacskákra feszülnek az egyenletes és hatékony leszorítás érdekében
3. Teljes nyithatóság a zsák elején.
4. Nagyméretű, bővíthető oldalzsebek.
5. Kisméretű, nyitott, könnyen elérhető oldalzseb az apró dolgokhoz.
6. Külön tárolórész a nedves ruhák részére
7. Tökéletes illeszkedés a szélesség beállításához.
8. Tökéletes illeszkedés a hossz beállításához.
9. Ergonómikusan kialakított övpánt, extra cipzáros zsebbel.
10. Tömör nyírfaváz – kisebb karbon lábnyom! **ÚJÍTÁS!**

Kajka Backpack ♂ ♀

Fabrics: Vinylon-F; 100% polyvinylalcohol.
 600D Polyester.
Size Male: 65 L, 75 L, 85 L, 100 L
Size Female: 55 L, 65 L, 75 L
Weight: 3300 g in size 75 L
Art No: 81762

246 550 330

A Fjällräven Kajka hátizsákokat 2008-ban indították újtárra és okos megoldásainak, nagy kapacitásának és tökéletes háti illeszkedésének (*Perfect Fit Adjustment System*) köszönhetően azonnal hódított a túrázók és a szakemberek közt. De mivel a jó is lehet még jobb, megérkezett a Kajka új, továbbfejlesztett változata. Az új Kajka váza finn nyírfából készül a többek közt a bútortiparban is használatos, jól bevált laminációs technikával. Ennek eredménye a könnyű, mégis

rendkívül erős és strapabíró szerkezet, mely jelentős ökológiai előnyökkel is jár: Azzal, hogy az alumínium vázat fára cseréltük a gyártás során keletkezett CO₂ kibocsátást több mint 90%-kal csökkenttük. Mindezt kompromisszumok nélkül tettük: a csere nem ment sem a funkcionalitás, sem a teherbírás, sem az önsúly rovására. A korábbi modellhez hasonlóan az új Kajka-nál is nagy figyelmet fordítunk rá, hogy a gyártási és szállítási folyamatok során csökkentsük a káros anyag

kibocsátást és ezzel a környezet szennyezését. Így bárki, aki egy Kajkával a hátán kimegy az erdőbe, tudhatja, hogy a gyökerekhez tér vissza. Ezzel máris sokat tett a környezetért, melynek szépségeit élvezni. Tudj meg többet a Fjällräven Kajka hátizsákról a www.fjallraven.hu weboldalon!

Tudj meg többet a Fjällräven Kajka hátizsákról a www.fjallraven.hu weboldalon!

